

d'Espanya i el símbol de la unitat política i el protestants eren considerats estrangeritzants i fins i tot antiespanyols integrants de moviments exòtics i sectes malignes⁷⁵.

Els baptistes escalencs arribarien a ser entre batejats i simpatitzants cap a una trentena a la primera dècada del segle XX. Entre els nous batejats, Carme Quintana Juli (nascuda el 1872), Francesc Quintana Juli Xico Sec (1874), Joana Compte Alsina (1882), Conxita Johera Albertí (1882), Quima Quintana Juli Perona (1881), Milca Quintana Juli (1888), Pepa Sureda Guinya (...), Caterina (...) i Rosa Pons Lassús (1890); entre els nous simpatitzants, Joan Bosch Sagner Puntònico (1889), Maria de Palamós (...), Pilar Moner (...)... Salvi Lassús enviudava el 1907 en expirar la seva dona Caterina a l'edat de 69 anys.

Francesc Quintana Xicu Sec de jove. / Foto: Josep Esquirol. Col·lecció: Abel Quintana.

A la primavera de 1910 s'organitzà a nivell d'Estat una gran campanya a favor d'una autèntica llibertat de culte; tot i viure llavors la comunitat baptista escalenca una certa letargia, es va muntar a la Platja una paradeta que a més de recollir firmes va atraure molts curiosos i alguns detractors⁷⁶. El 1908 s'havien iniciat oficialment les excavacions al jaciment emporità i el 1909 s'havia trobat l'estàtua d'Esculapi; s'iniciava el turisme d'excursionisme i descoberta cultural i de la nova consideració terapèutica que rebien els banys de mar. El dia 10 de juny de 1910, el Govern espanyol presidit

pel liberal José Canalejas va publicar una reial ordre que permetia la pràctica del culte públic de les religions no catòliques. A partir d'aleshores, les confessions protestants, molt minoritàries però presents a Catalunya, es van poder visibilitzar.

Es feia un gran pas vers la laïcitat, tot i que la Constitució vigent, la de 1876, definia el catolicisme com a religió de l'Estat i atorgava a l'Església un gran poder. La reial ordre va provocar una forta reacció de la jerarquia eclesiàstica en forma de declaracions incendiàries i manifestacions. Per contra, les entitats protestants a Barcelona havien organitzat el 12/6/1910 un míting al Teatre Tívoli per demanar sortir del "gueto" en què vivien.

La revinguda a l'Escala d'un malalt Anglada els anys 1912-1917 i la presència els 1918-1922 del pastor barceloní Ambrós Celma Chertó (1882-1944)⁷⁷ no seria suficient per superar aquesta etapa grisa. Celma, casat amb una neboda d'Anglada a Barcelona (1907), havia estat trenta-dos anys pastor de l'Església Baptista de Barcelona i director (1911) de l'Obra Baptista a Catalunya i tenia l'obligació d'atendre esglésies sense pastor, com fou el cas, arran de la defunció d'Anglada (1917) de fer-se càrrec de la de Figueres, l'Escala i alguna altra. Algun any enrere s'havia hagut de deixar el local del carrer Matadero. Als anys 10 i 20 s'alternaven la llar de Pere Lassús (germà de Salvi) al número 10 (antic 6) del carrer Perxel i la de Francesc Quintana al número 46 (avui 60) del

El pastor Gabriel Anglada, llavors resident a l'Escala, va ser arrestat el febrer de 1898 per venda clandestina de publicacions mentre exercia de colportor al Maresme. A la imatge, el carro de George Lawrence.

Foto: autor no identificat. Arxiu: Edificación Cristiana.

carrer Sant Pere com a llocs de culte; les sessions extraordinàries es celebraven a sales més grans.

Tot i la crisi, una representació escalenca assistí el 3 de maig de 1914 a la convenció evangèlica d'Esforç Cristià celebrada al Palau de Belles Arts de Barcelona⁷⁸. A l'informe anual de 1914 de l'American Baptist Foreign Mission Society es transcrivía aquesta informació facilitada pel pastor Celma: "(...) La petita església de L'Escala ha tornat a nosaltres després d'haver-se apartat de la denominació i haver travessat un temps difícil amb un obrer que treballava allà"⁷⁹.

Les congregacions evangèliques van anar creixent molt a poc a poc, amb períodes de tolerància i d'altres de marginació i pressió social contrària. Segons Hughey⁸⁰, la comunitat baptista escalenca tenia 12 membres el 1922. "L'Església té el 1922 prop de 12 membres (...)", també diu Bonet⁸¹. Miquela Torres Bofill (1905-2004) havia explicat que en aquesta època va ser convidada a un bateig baptista d'una seva amiga escalenca. El baptisme va tenir lloc a la platja de Sant Martí d'Empúries i la gent cantava, en castellà, aquella cançó que diu "Más allá del río Jordán", en relació a Betània, el lloc on Joan Baptista va ser batejat.

Durant la dictadura de Primo de Rivera (1923-1928) la tolerància dels protestants a l'Escala i arreu fou mínima i la seva vida religiosa es desenvolupà exclusivament en els temples tret d'alguna significativa excepció. El 1923 arribava el pastor